

Ima li štrajk liječnika utjecaja na smrtnost stanovništva?

Marijan Erceg, Mirjana Kujundžić-Tiljak, Andrea Babić-Erceg, Tanja Čorić, Slobodan Lang

Hrvatski zavod za javno zdravstvo &
ŠNZ «Andrija Štampar» Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Ključne riječi: smrtnost, štrajk liječnika

Uvod

Štrajkovi liječnika s obzirom na posljedice koje mogu imati po zdravlje stanovništva u svakom društvu značajan su socijalno-medicinski događaj

Brojni su primjeri zemalja u kojima liječnici, nezadovoljni uvjetima rada, svojim plaćama i položajem u društvu pribjegavaju organizaciji štrajkova. I pored niza kontroverzi i etičkih dilema koje prate ovakve događaje, u nedostatku drugih mogućnosti u borbi za ostvarenje svojih zahtjeva, i u budućnosti se može očekivati organizacija štrajkova liječnika kada zakažu sva druga sredstva.

S obzirom na moguće značajne javno-zdravstvene posljedice štrajka liječnika važno je istražiti postojeća iskustva i razraditi modele organizacije štrajka s minimiziranjem posljedica po zdravlje stanovništva i njihovo uspješno razrješavanje.

Ovaj rad ima za cilj istražiti posljedice koje je u Hrvatskoj imao štrajk liječnika, proveden u 2003. godine, na smrtnost stanovništva. Štrajk je organiziran vodeći računa o etičkim principima i potrebi osiguranja skrbi za sve pacijente čije zdravlje je akutno ugroženo. Stručni rad tijekom štrajka liječnika odvijao se praktički pod uvjetima i u obimu kako se odvija stručni rad tijekom dežurstva, stalne pripravnosti odnosno tijekom vikenda, praznika i neradnih dana. Svim pacijentima osigurana je hitna medicinska i stomatološka skrb. Nakon mjesec dana, Odlukom Vlade od 14. veljače 2003. godine uvedena je radna obveza zdravstvenim djelatnicima visoke stručne sprema radi ostvarivanja prava ne redovitu, sveobuhvatnu, kontinuiranu i dostupnu zdravstvenu zaštitu građana Republike Hrvatske. Time je štrajk zaustavljen, premda je on formalno obustavljen tek po ukidanju Radne obveze 5. siječnja 2004. godine.

Metode

U radu su korišteni depersonalizirani podaci iz baze podataka umrlih osoba Državnog zavoda za statistiku umrlih tijekom razdoblja štrajka od 15. siječnja do 14. veljače 2003. godine. Usporedba je urađena s istim kalendarskim razdobljem 2002. godine.

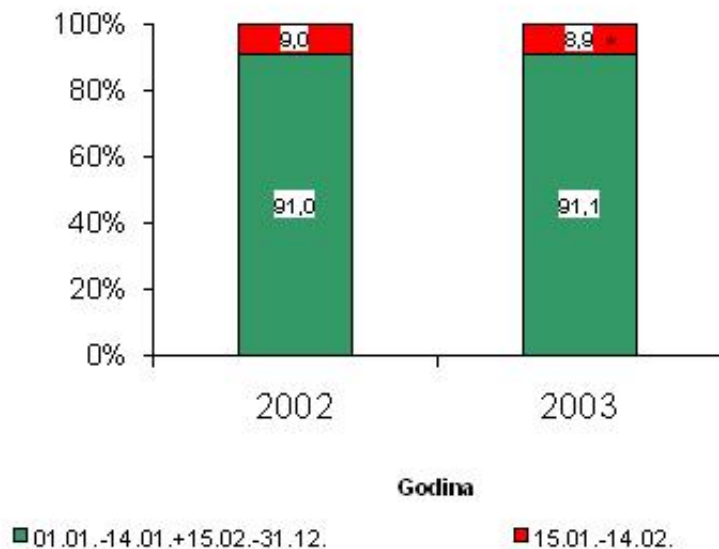
Za obuhvat i analizu podataka korišten je EpiInfo 2000 inačica 3.3.

Rezultati

Tijekom 2003. godine u Hrvatskoj je zabilježeno ukupno 52575 smrti. Od toga, tijekom razdoblja štrajka u razdoblju od 15. siječnja do 14. veljače zabilježeno je ukupno 4678 smrti. Udio umrlih tijekom razdoblja štrajka u ukupnom broju zabilježenih smrti tijekom godine bio je 8,9 % (grafikon 1).

U godini koja je prethodila štrajku zabilježeno je ukupno 50569 smrti. Od toga je u razdoblju od 15. siječnja do 14. veljače zabilježeno 4575 smrtnih ishoda. Njihov udio u ukupnom broju zabilježenih smrti tijekom godine bio je 9 %.

Nisu zabilježene razlike u udjelu umrlih tijekom štrajka s ukupno umrlima tijekom godine u promatranim razdobljima.

Grafikon 1. Usporedba udjela umrlih u razdoblju od 15. siječnja do 14. veljače u ukupnom broju umrlih tijekom godine (*razdoblje štrajka liječnika)

Rasprava

Radovi o smrtnosti stanovništva tijekom štrajkova liječnika nisu brojni i govore u prilog padu smrtnosti tijekom samog štrajka. Kakvo je hrvatsko iskustvo? U obje promatrane godine u razdoblju od 15. siječnja do 14. veljače zabilježen je gotovo jednaki udio smrti u ukupnom broju zabilježenih smrti na razini godine.

Na osnovu podataka o smrtnosti stanovništva, prikazanih u ovom radu, nije moguće povezati štrajk ni s porastom ni s padom smrtnosti. Rezultat je to poštivanja etičkih principa i provođenja mjera pružanja medicinske pomoći osobama u hitnim stanjima, čime je spriječen nepovoljan razvoj njihove bolesti. Za konačne zaključke bi bilo potrebno učiniti i dodatne analize mortalitetnih podataka.

Literatura

- 1 Chen L, Evans T, Anand S, Boufford JI, Brown H, Chowdhury M, Cueto M, Dare L, Dussault G, Elzinga G, Fee E, Habte D, Hanvoravongchai P, Jacobs M, Kurowski C, Michael S, Pablos-Mendez A, Sewankambo N, Solimano G, Stilwell B, de Waal A, Wibulpolprasert S. Human resources for health: overcoming the crisis. *Lancet*. 2004;364(9449):1984-90.
- 2 Edwards N, Kornacki MJ, Silversin J. Unhappy doctors: what are the causes and what can be done? *BMJ*. 2002;324:835-8.
- 3 Fraser B. Doctors in Peru continue strike despite budget increase [News]. *Lancet*. 2004; 363 (9418): 1374.
- 4 Turone F. Italian doctors strike over threat to break up state health service. *BMJ*. 2004;328:976.
- 5 Krosnar K. Serbian doctors strike for a 40% pay increase. *BMJ*. 2003;327:1010.
- 6 Turone F. Italian doctors strike over threat to break up state health service [News]. *BMJ*. 2004;328 (7446):976.
- 7 Carpenter G. Italian GPs strike over long-awaited contract. *The Lancet*. 2003;362:1903.
- 8 Buirchard K. Doctors and nurses in Ireland prepare for strikes. *The Lancet*. 1999;354:1188.
- 9 Dorozynski A. French doctors may strike against reforms. *BMJ*. 1996;12:993.

- 10 Dorozynski A. French doctors protest over health and welfare reforms. *BMJ*. 1995;311:1521.
- 11 Fraser B. Doctors in Peru continue strike despite budget increase. *The Lancet*. 2004;363:1374.
- 12 Cooper-Mankhorn D. German doctors strike against health budget cuts. *BMJ*. 1999;318:76.
- 13 Goodman CD. Physicians' unions must be able to strike. *West J Med*. 1999;171:297-8.
- 14 Goic A. Physicians' strikes and health services: an ethical perspective [in Spanish]. *Rev Med Chil*. 1996;124:873-9.
- 15 Grosskopf I, Buckman G, Garty M. Ethical dilemmas of the doctors' strike in Israel. *J Med Ethics*. 1985;11:70-1.
- 16 Aro S, Hosia P. Effects of a doctors' strike on primary care utilisation in Varkaus, Finland. *Scand J Prim Health Care*. 1987;5:245-51.
- 17 Ellencweig AY, Ginat-Israeli T. Effect of the Israel physicians' strike on the treatment and outcome of acute appendicitis in Jerusalem. *Isr J Med Sci*. 1990;26:559-63.
- 18 Adelman S. Physicians for responsible negotiations will be heard. *West J Med*. 1999;171:298-9.
- 19 Meslin EM. The moral costs of the Ontario physicians' strike. *Hastings Cent Rep*. 1987;17:11-4.
- 20 Kmietowicz Z. Consultants threaten strike over contract stalemate. *BMJ*. 2003;326:1165.
- 21 Hadžibegović I, Đanić A, Hren D. Medical students' opinions on Physicians' Strike: Cross Sectional Questionnaire Study. *Croat Med J*. 2004;45(1):63-66.
- 22 Buitrago F, Gamero Samino MJ, Vergeles Blanca JM, Cano Lozano MJ. Do physician strike influence the utilization profile of hospital emergency services [in Spanish]. *Rev Esp Salud Publica*. 1997;71:35-40.
- 23 Bukovsky I, Herman A, Sherman D, Schreyer P, Arieli S, Caspi E. Perinatal outcome following physicians' strike of 1983. *Isr J Med Sci*. 1985 Oct;21(10):804-7.
- 24 James JJ. Impacts of the medical malpractice slowdown in Los Angeles County: January 1976. *Am J Public Health*. 1979 May;69(5):437-43.
- 25 Siegel-Itzkovich J. Doctors' strike in Israel may be good for health. *BMJ*. 2000;320:1561.
- 26 Steinherz R. Death rates and the 1983 doctors' strike in Israel. *Lancet*. 1984 Jan 14;1(8368):107.
- 27 Slater PE, Ever-Hadani P. Mortality in Jerusalem during the 1983 doctor's strike. *Lancet*. 1983 Dec 3;2(8362):1306.
- 28 Barnoon S, Carmel S, Zalcman T. Perceived health damages during a physicians' strike in Israel. *Health Serv Res*. 1987;22:141-55.